

Budapesti tanúságok

József Attila sírját keresem

Vége-hossza nincs temetőben járok
József Attila sírját keresem
forró lehelet ér homlokomhoz
– sok éve történt, de nem felejttem –
amikor először olvastam verseit
kortársorssal kerültem szembe
sebes szikraként
olvasója húsába hasított.

Vége-hossza nincs temetőben járok
József Attila sírját keresem
bárkit kérdezek másfelé mutat
– a virág nem hiányzik sírjáról soha –
más és más József Attilája
van mindenkinek akivel találkozom
de egyazon névvel említődik minden szívben
a kortársbánatot keltette remegés.

Anonymus

Egy ember ül
a Városligetben
egy ember bronzból
kámzsás, hallgatag
hajolj le ha arcába akarsz nézni
ködös messzeség
kámzsája redői között
visszahúzódó tengeröböl.

Csak egy „P” betű az aláírás helyett
az önfeláldozás évszázadokkal ezelőtt
gyújtott fénye világít
a történelem mélységeiből
s találkozik a szoborban egy másik világossággal
érezzük nem lehet hiábavaló
sem ma sem holnap
a névtelenek vérverejtéke.

Akkor este a Nostalgia kávéházban

Szentendrén estefelé
ültünk a Nostalgia kávéházban
Juhász Péter, Tasnádi Edit, Beney Zsuzsa meg én.
Nyárból itt feledett napfoltok
játszottak az asztalon
kezünkben akárha nektáros serleg
beszélgettünk sorokat keresve
egy barátság-vers kezdetéhez.

Bár ugyanabban a városban élnek
ugyanazt a nyelvet beszélik
egyikük se találkozott még a másikkal
mielőtt Budapestre jöttem.
Kötőszónak éreztem magam
amely egybeforrasztja a szavakat
egy beszélgetés első mondatában.
akkor este a Nostalgia kávéházban.

Hallok egy hangot

A hétdombú városban ahová indulsz,
készülj – hallok egy hangot –
hogy egy nyolcadik dombot is adj hozzá
mikor hazatérsz Budapestről.

Ha emlékezeted ködösül egy nap
a Duna tűnjön fel
 mintha a Halászbástyáról néznéd,
a hegyes tornyok éreztessék csöndjét
 a síkság fölé terülő égboltnak
csillogjon amikor a nap rásüt
a nem csak két partot
de két embert két emléket két álmot
összekötő nyolc híd
láthatatlan árapályával a Hősök tere
továbbra is gyűjtse óriási szívébe
a körutakon és folyókon átkelve
találkozó embereket
és amikor szedelőzködik a nyár
 susogjon mint a száraz levelek
 az a Földközi-tengeri fuvallat
 amely Szentendre utcáin jött szembe veled.

A nyolchidas városban, amelyben jártál
készülj – hallom a hangot –
hagyj egy kilencedik hidat
amikor eljössz Budapestről.

A „Magyarok” című filmet nézván

Suttogását hallottam
 Hátam mögött két fecsegőnek.

Micsoda egy aga ez
 – mondta az egyik
a gazdára –
még egy korbács sincs a kezében
hogy a csizmáját verje járás közben.

Alkalom is nyílt
 – mondta a másik –
alkalom is nyílt
de nem vitt az ágyába
annyi nő közül egyet is.

A két fecsegő nézi
a vásznon pergő képeket
anélkül hogy látná
egy nagy árnyák remegését
a képek fölött.

*

Egy csepp a sötétben

Egy kislány hat-hét éves,
egy férfi és egy nő kezét fogja.
Háromtagú család.

Sötét napszemüvege mögül
a semmibe mosolyog a nő és a férfi.
Helyettük néz a kislány.

Cseppnyi fény a sötétben.

Augusztusban a balkonon

Augusztusban teliholdnál
nem fuldokolt volna így a sötétben
a balkonján ülő férfi
nem lett volna könnyíze
az ajkához emelt rakinak.

Augusztusban teliholdnál
nem ilyen vers íródott volna.

Mitől lesz emlékezetes

Mitől lesz emlékezetes majd ez az év?
Azoktól a fekete felhőktől
amelyek a Nap és közénk furakodtak
nyárra készülődő napjainkban?
Vagy talán attól, hogy a legforgalmasabb órákban

akárha egy átvonuló ölyvárnyéktól
csöndbe fulladtak az utcák?

Tavalytól mostanáig

Tudom nem hallgattál volna
megtaláltad volna a módját a beszédnek
talán a tél utolsó napjaiban
amikor már alig füstöl egy-egy kémény
kéklik a márciusi ég
talán amikor feltűnnek az első fecskék
a módját megtaláltad volna tudom
hogy elmondd mi minden történt.

Mi történt tavalytól mostanáig
nem tudják nem kérdezni a fecskék
és nem tudod nem elmondani te sem.

Vendégség

Különböző színű emberek
gyermekei Dél-Amerikának
Afrikának
Ázsiának
Rotterdam utcáin

Évszázadokkal ezelőtt a hollandok
Nem várt vendégei voltak őseiknek
Ha várt, ha nem várt most
Rajtuk a vendégség sora

Felirat

lovamat
a sehol meg nem állás
szépségéhez kötöttem

Anya és fiú

A fiú nézi

a lépni nem merő anyát
belekarol, hogy induljon
és eszébe jut a régen elmúlt:
Olyan voltam egykor, mint ő
a lábam remegő, bizonytalan
vártam nyújtsa a karját
óvjon, amikor elindulok...
ugyanaz az aggodalmas várakozás,
ugyanaz a szerető összetartozás
változtat irányt kettejük között.

Két ország egymás mellett

Mint két ország egymás mellett olyanok vagyunk,
a hold előtt elvonuló felhő
először téged borít sötétbe aztán engem
felőled felém fúj emitt,
amott felőlem feléd
a halántékunkat hűsítő szél.

Mint két szemközti part olyanok vagyunk
elválaszt egymástól és egymáshoz köt
a köztünk ballagó folyó
mint a történelem egymást követő lapjai olyanok vagyunk
az egyiken kezdődő mondat
a másikon ér véget.

Amikor eljönnek az aratás napjai
mint két szájon ugyanabban a percben
megjelenő mosoly olyanok vagyunk
mint két verejtékcsepp olyanok vagyunk
az együtt létrehozott és
testvériesen megosztott világ homlokán.

Homokos tengerparton

A homokban sétálók nyomát
elmoszák a hullámok

Amikor egymáshoz szólnak
elviszi hangjukat a víz

Mennek mégis a homokban
lábukkal újabb nyomokat róva

Mégis szólnak egymáshoz
új szavakat találnak ők ketten

Beszélőn

Fiam, hegyeken áthágva
jöttem a beszélőre
– a mi hegyeinken –
örömet megmosva a folyókban
– a mi folyóinkban –
reggeli széllel befonva a hajam
– a mi reggeli szelünkkel
a hangomat a mi ottani
virágainkhoz érintve jöttem:
Hogy vagy?

Íme évek múltán, fiam
szemtől szembe látjuk egymást
ha köztünk van is a szögesdrót
neked is a homlokodat kell nézned
amíg el nem oszlanak sorban a felhők
amíg meg nem látod rajta
a neked elhozott otthoni eget.
Mert egy szögesdrót nem állíthatja meg
se a te pillantásodat se az enyémet
a lényeg, hogy a szemünk ne hallgasson:
Hogy vagy...

Fiam, a beszélőn
altatódalokat akartam énekelni
– nyugtatni álmatlan éjszakáid –
dalokat akartam énekelni
– a lagzidra őrizgetett dalokat –
siratódalok csomósodtak torkomban
– egy-egy cséplés-tűz mindegyik –
énekelnék, ha nem volna tilos
a saját nyelvünket használni.
De ez sem akadályozhatja meg, fiam
se amit én akarok mondani, se azt amit te
Elég, ha belefér ebbe a szóba:

Hogy vagy!

Egyetlen szóval fogom kezeidet a kezembe
– hogy megdörzsöljem, ha fáznak –
egyetlen szóval szorítlak mellemre
– a délelőtt legárvább óráján –
egyetlen szóval adom tanácsom
– a kegyetlenség erősítsen meg téged –
egyetlen szóval ér hozzád óhajom
– változzon a nap, de te ne változz –
hiába annyi erőszak, tilalom és akadály,
szégyenkezzenek, akik közénk állítják őket:

Hogy vagy?!

Hozzám ne érjen!

Eső szemerkél
befelé húzódik az ablakban a virág
szinte szól: Nehogy rám csöppenjen!

A városhoz még nem szokott, de már idegen a mezőktől.

Az év fordulóján a hajón

Hajón ülök az év fordulóján.
Távoli havakról hoz hírt
a tengeren az első idei szél.
Ráront a vízre ezüst kaszával
mintha búzamezőbe váгна
végigfut hátrahagy megannyi kévét –
a hallgatag utasok gondolatait.

Reszketünk. Ím az első hófelhő
úszik odafönt.
Kérdezzetjük egymást:
Havat hoz? Vagy valami mást?

Tasnádi Edit fordításai

A most éppen százesztendőös Török Köztársaságban szinte minden Mustafa Kemal Atatürkkal kezdődik – vele kezdődött az én műfordító pályám is. 1981-et írtunk. A modern Török Köztársaság megalakítója születésének századik évfordulója alkalmából felkértek, hogy az Akadémián rendezendő emlékülésen tartsak előadást *Atatürk a török irodalomban* címmel. Akkoriban nem volt könnyű nyomon követni egy NATO-ország irodalmi életét, így kellő források híján Bulgáriában élő török író ismerősömtől, Fahri Erdinçtől kértem segítséget, ő viszont hasonló okokból isztambuli költő barátjának, Kemal Özernek továbbította leveletem. Tőle aztán hasznos anyagokat kaptam. Köszönő levelemre adott válaszában magyar versek nyersfordítását kérte tőlem, többek között József Attiláét, akit már a török *Militan* című folyóiratban a franciából fordított versek olvastán századunk egyik költőóriásának érzett. Miután azonban én eleinte úgy véltem, hogy a versfordítás sokkal komplexebb dolog annál, semmint hogy levelezés útján le lehessen bonyolítani, meg kellett teremtenünk Budapesten, illetve Isztambulban a személyes találkozás lehetőségét. Minthogy a közös munkára minden esetben csak néhány napot fordíthattunk, az előkészítő munkálatok évekre nyúltak. Ráadásul akkoriban a levélfordulók is hetekig tartottak. Így csak 1986-ban jelenhetett meg első török József Attila-kötetünk, a *Temiz Yürekle* ('Tiszta szívvel'), ám 2005-ben második kiadása is lett; 1997-ben a könyvesboltokba került Radnóti-válogatásunk *Köpüklenen Gök* ('Tajtékos ég') címmel; azután a *Yüzünün Arkasında Mayıs – Macar Kadın Şiirinden Seçmeler* ('Arcod mögött május – válogatás magyar költőnők verseiből') című kis kötetet adhattuk még az olvasók kezébe, és már dolgoztunk egy

komolyabb magyar költészeti antológián is, de ezt a tervünket tragikus módon keresztülhúzta a költő váratlan halála...

Kemal Özer (1935–2009) a patinás *Cumhuriyet* c. újságnál kezdett dolgozni, majd hosszú évtizedeken keresztül szerkesztette a legrangosabb török irodalmi folyóiratot, a *Varlıkot*. Az *İkinci yeni* („Második új”) elnevezésű költőnemzedék egyik legnevesebb tagja, költészete eleinte mintha távoli hangok hívását követné, az 1970-es évektől azonban a társadalmi mozgások, hazája és a világpolitika helyzete felé fordul. 1982-ben volt a vendégünk, élményeit külön versciklusban örökítette meg. Válogatásunk ezekből a versekből is szemezget.

T. E.

Magyari Márton: Torzó (2021)